

rimlmaktadır. 1. Tamamen Mekki bir "ibret" dönemi ki Allah'ın kudret ve rahmetinin âlâmetleri olan çeşitli tabiat hârikalarına dikkat çeken "ibret âyetleri"ni ihtiva eder. 2. Kısmen Mekki, kısmen de Medeni bir "Kur'an" dönemi ki kiblenin değiştirilmesi hadisesine kadar devam eder. 3. Kiblenin değiştirilmesi ve bağımsız bir ümmet anlayışının ilânından sonra başlayan bir "kitap" dönemi ki hedefi, yeni ümmet için yahudi ve hristiyanların Tevrat ve İncil'ine rakip yeni bir kitap sunmaktır. Bu anlamda "kitap" "Kur'an"dan daha geniş kapsamlıdır. Bell'in ileri sürdüğü daha da zorlama bir hipotez ise homojen olduğu kabul edilen Kur'an'da yer yer konu dışına çıkan âyetlerin bulunduğu şeklindedir ve bu durumu, Peygamber'in söylediği âyetlerin ele geçirilen ufak tefek malzemelerin ön ve arka yüzlerine rastgele yazılması sebebiyle, daha sonra bunların yerlerine kaydedilişi sırasında diğer yüzdeki başka sürelelere ait âyetlerin de yanlışlıkla nakledilmesi sonucu yapılmış tekrarlamalar olduğu şeklinde açıklamaktadır.

Bell'in ayrıca çeşitli dergilerde genellikle Hz. Peygamber ve Kur'an'la ilgili birçok makalesi yayımlanmış olup başlıcaları şunlardır: 1. "John of Damascus and the Controversy with Islam" (*Glasgow University Oriental Society Transactions*, IV [1913-1922], s. 37-38); 2. "A Duplicate in the Koran: The Composition of Surah XXIII" (*MW*, XVIII [1928], s. 227-233); 3. "Who Were the Hanifs?" (*MW*, XX [1930], s. 120-124); 4. "The Men of the A^crâf (Surah VII: 44)" (*MW*, XXII [1932], s. 43-48); 5. "The Origin of the 'İd al-Adhâ'" (*MW*, XXIII [1933], s. 117-120); 6. "Muhammad's Call" (*MW*, XXIV [1934], s. 13-19); 7. "Muhammad's Visions" (*MW*, XXIV [1934], s. 145-154); 8. "Muhammad and Previous Messengers" (*MW*, XXIV [1934], s. 330-340); 9. "The Development of Muhammad's Teaching and Prophetic Consciousness" (*School of Oriental Studies Bulletin*, Cairo 1935, s. 1-9); 10. "The Beginnings of Muhammad's Religious Activity" (*Glasgow University Oriental Society Transactions*, VII [1934-1935], s. 16-24); 11. "Muhammad's Pilgrimage Proclamation" (*JRAS* [1937], s. 233-244); 12. "Muhammad and Divorce in the Qur'an" (*MW*, XXIX [1939], s. 55-62); 13. "The Style of the Qur'an" (*a.e.*, XI [1942-1944], s. 9-15); 14. "Muhammad's Knowledge of the Old Testament" (*Studia Semitica et Orientalia*, II [1945], s. 1-20); 15. "Sûrat al-Hashr: A Study of its Composition" (*MW*, XXXVIII [1948], s. 29-42).

BİBLİYOGRAFYA :

J. D. Pearson, *Index Islamicus 1906-1955*, London 1958, s. 52, 54, 56, 60, 63, 65, 71, 150, 729; A. J. Arberry, *The Koran Interpreted*, London 1963, I, 14; Necib el-Akiki, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, II, 93-94; N. A. Faris, "Review on Bell's Translation of the Qur'an, Vol. I", *MW*, XXVIII (1938), s. 409; J. E. Merrill, "Dr. Bell's Critical Analysis of the Qur'an", *a.e.*, XXXVII/2 (1947), s. 134-148; A. Jeffrey, "A Review of Introduction to the Qur'an", *a.e.*, XLIV (1954), s. 254-258; *a.e.*, XLVIII/3 (1957), s. 248; A. S. Tritton, "Obituaries: Richard Bell", *JRAS* (1952), s. 180; S. Vahiduddin, "Richard Bell's Study of the Qur'an: (A Critical Analysis)" *IQ*, XXX (1956), s. 263-272; W. M. Watt, "The Dating of the Qur'an: A Review of Richard Bell's Theories", *JRAS* (1957), s. 46-56; M. H. Khan, "English Translations of the Holy Qur'an: A Bio-bibliographical Study", *IQ*, XXX/2 (1986), s. 87; Manzoor Parwez, "Method Against Truth: Orientalism and Qur'anic Studies", *Muslim World Book Review*, VII/4, London 1987, s. 35-36; A. R. Kidwai, "English Translations of the Holy Qur'an: An Annotated Bibliography", *HI*, XI/4 (1988), s. 54-55.

M. MANAZIR AHSAN

BELLETEREN

Türk Tarih Kurumu'nun
yayın organı olan dergi.

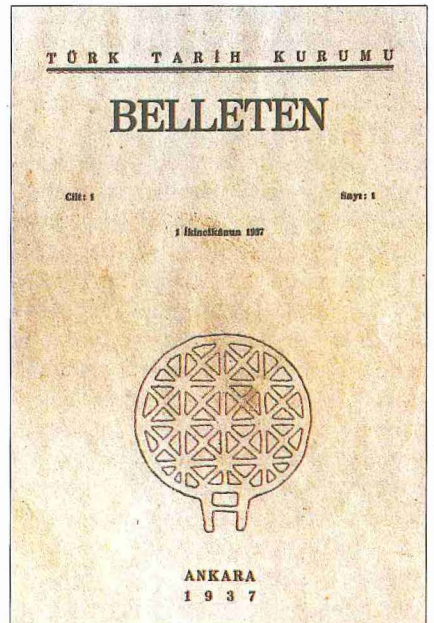
Türk tarihçilerinin araştırmalarının makaleler halinde yayımlanmasını sağlayan *Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası*, *Târîh-i Osmânî Encümeni* tarafından 14 Nisan 1910'da neşredilmeye başlanmıştı. İçindeki yazılar Türkçe olduğu halde yabancı tarihçi ve Türkologlar da bu dergiye büyük ilgi duymuşlardı. 1923'te *Târîh-i Osmânî Encümeni* adı Türk Tarih Encümeni'ne çevrildiğinde derginin ismi de *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*'na dönüşmüştü. I. Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda çok seyrek çıkan derginin Latin harflerinin kabulünden sonra XII. cildinin sadece beş sayısı çıkmış ve 101. sayı ile yayımı tamamen durmuştu (Mayıs 1931). Ancak böyle bir yayın organının gerekli olduğunu gören Atatürk, Türk Tarih Kurumu'nu yeni esaslara göre Ankara'da kurarken bir de yeni dergi çıkarılması için emir verdi. O yıllarda üzerinde çok durulan Güneş-Dil Teorisi'nin esaslarına dayanılarak Fransızca'daki *bulletin* kelimesinin aslının *belle-ten* olduğu kabul edildi ve "bildiren, öğreten, zihine koyan" anlamlarındaki bu kelimenin derginin adı olması uygun görüldü.

Kânunusâni (Ocak) 1937'de çıkan ilk sayıdaki önsöz şu cümlelerle başlar: "Türk Tarih Kurumu çalışmaya başladığı ilk

günlerden itibaren kurum namına bir mecmua çıkarmayı ve bu mecmuada tarihe, Türk tarihine ait hakikatleri ortaya koymayı, bu alanda yapılan çalışmaların sonuçlarını ilim ve tarih severlerin tetkik ve tenkit gözlerine arz etmeyi düşünmüştür." Bunun arkasından da derginin programı şöyle özetlenir: "Kurum namına bugün ilk sayısını çıkardığımız *Belleten*'de neşretmediği düşündüğümüz mevzular şunlardır: 1. İlmî tetkikler (şahsî tetkikler, mühim tercüme vs.). 2. Vesikalar (aynen veya izahlı olarak), kitâbeler, resmî veya hususî vesikalar. 3. İlmî haberler (hafriyat neticeleri, kurumumuzun faaliyeti, tarih hareketleri, kongreler vs.). 4. Bibliyografya. 5. İlâveler (vesikalar, eski ana metinler, kanunnâmeler, aynen ve icabına göre tenkitli ve hâşiyeli olarak neşredilecektir)".

Belleten'in ilk sayısı Devlet Basımevi'nde basılarak içindeki metin dışı resimler ve belge tıpkıbasımlarıyla 288 sayfalık kalın bir fasikül halinde çıkmıştır. İlk sayıda yazılardan birçoğunun Almanca ve Fransızca özetleri de bulunmaktadır. Atatürk kurduğu *Belleten*'in ancak sekiz sayısını görebildi. 1939'da basılan 10. sayı Atatürk'ün hâtırasına sunulan bir fasikül olarak çıktı. Dergi 21. sayıdan (1942) itibaren Ankara'da kurumun kendi basımevinde dizilmekte ve basılmaktadır.

Belleten'in 1. sayısının kapağı

Bugün milletlerarası şöhrete sahip bir yayın organı olan *Belleten*'de yerli araştırmacılar kadar yabancılar da yazılarının yayımlanmasını isterler. Bu istekte ilk sayısından itibaren kâğıt ve baskı kalitesinin hiç bozulmadan sürdürülmesinin de rolü büyüktür. 1972 yılına kadar çıkan otuz beş cildin (140 sayı) içindeki yazıların Adnan Erzi tarafından hazırlanan indeksi, bu ilmî derginin muhtevasının zenginlik ve çeşitliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Belleten'in ilk sayısından itibaren 1983 yılına kadar tek idarecisi ve sorumlusu, Türk Tarih Kurumu'nun genel sekreteri Uluğ İğdemir olmuştur. Onun titiz dik-katıyla bu dergi aynı kaliteyi koruyarak düzenli bir şekilde çıkmış, 1983'te kurumda yapılan değişiklikten sonra ise derginin idareciliğini Yaşar Yücel üstlenmiştir.

Türk arkeoloji ve tarih ilminin her kuşaktan mensuplarının ilmî araştırmalarına sayfalarını açan *Belleten*'de bazıları bir kitap hacminde olan önemli birçok makale çıkmıştır. *Belleten*'de Türk ve İslâm tarihi hakkında makaleleri olan Türk yazarlardan başlıcaları şunlardır: Mahmut Akok, Şinasi Altındağ, Münir Aktepe, İbrahim Artuk, Ahmet Ateş, Ömer Lütfi Barkan, Şerif Başstav, Bekir Sıtkı Baykal, Hikmet Bayur, Tevfik Bıyıklıoğlu, Adnan Erzi, Semavi Eyice, Tayyib Gökbiçin, Şemseddin Günaltay, Uluğ İğdemir, Halil İnalıcık, Abdülkadir İnan, Âfet İnan, E. Ziya Karal, Fuad Köprülü, Aptullah Kuran, Ercüment Kuran, Akdes Nimet Kurat, Zeki Oral, Bahaeddin Ögel, Gönül Öney, Tahsin Öz, Aydın Sayılı, Ali Sevim, Fevziye A. Tansel, Ahmed Temir, Osman Turan, Şerafettin Turan, Faik Reşit Unat, İ. Hakkı Uzunçarşılı, A. Süheyl Ünver, Şerefeddin Yaltkaya, Hüseyin Gazi Yurdaydın.

BİBLİYOGRAFYA :

TTK Belleten, I/1 (1937), Önsöz, s. 1-2; Uluğ İğdemir, "Atatürk ve Belleten", a.e., III/10 (1939), s. 355-356, iv. XCIX; a.mlf., "Belleten Yirmibeş Yaşında", a.e., XXV/100 (1961), s. 536-537; Ahmet Kuşat, "Belleten'de Çıkan Makalelerin Bibliyografyası", TV, III/17 (1958), s. 321-357 (*Belleten*'in 70. sayısına kadar çıkan sayılardaki yazıların indeksi); Adnan S. Erzi, *Belleten Dizini I: (Cilt I-XXV, Sayı 1-100)*, Ankara 1971; a.e. II: (*Cilt XXVI-XXXV, Sayı 101-140*), Ankara 1972; Semavi Eyice, "Uluğ İğdemir ve *TTK Belleten*", *Belleten*, XLIII/170 (1979), s. 393-396; Abdülkadir Özcan, "Tarih-i Osmanî Encümeni: Kuruluşu, Teşkilâtı ve Faaliyetleri" (*TOEM*, sy. 1-101, tıpkı basım, İstanbul 1988 içinde), s. 1-29.

SEMAVİ EYİCE

BELLÛTİ

(البوطى)

Ebü'l-Hakem Münzir b. Saîd
b. Abdillâh el-Küzenî el-Bellûtî
(ö. 355/966)

Endülüslü fakih ve edip.

Kurtuba yakınlarındaki Fahsülbellût'a nisbetle Bellûtî ve Küzne kabilesine nisbetle de Küzenî diye anılır. 265'te (878) doğduğunu ileri sürenler varsa da doğum tarihi olarak genellikle 273 (886) yılı kabul edilir. Endülüst'e Ubeydullah b. Yahyâ el-Leysî'den ve diğer tanınmış âlimlerden ders okuduktan sonra 920'de kırk ay süren bir hac yolculuğuna çıktı. Bu seyahatinde devrin birçok ünlü ilim adamıyla görüştü. Mekke'de İbnü'l-Münzir en-Nisâbü'rî'den mezhepler arası ihtilâflara dair *el-İsrâf 'alâ mezhebi'l-eş-râf* adlı eserini, Mısır'da Ebü'l-Abbâs İbn Vellâd'dan Halîl b. Ahmed'in *Kitâbü'l-'Ayn*'ini okudu. Yine Mısır'da nahiv âlimi Ebü Ca'fer en-Nehhâs ile görüştü.

Önce Mâride ve daha sonra es-Sugûrû's-şarkıyye kadılığı yapan Bellûtî, 950 yılında kâdilkudât ve Kurtuba'da Zehrâ Camii imam-hatibi olarak görevlendirildi. Vefatına kadar süren bu görevleri sırasında adaletli kararları, hak bildiği konularda kimseden çekinmeyen cesur tavırlarıyla ün yaptı. Ayrıca etkileyici bir hitabet gücü vardı. Endülüst'te ondan daha üstün bir hatip duyulmadığı rivayet edilir. Halife Nâsır - Lidînillâh'ın Bizans elçisini kabulü dolayısıyla düzenlenen bir törende âdet gereği konuşma yapmak için söze başlayan büyük Arap dâilcisi Ebü Ali el-Kâlî heyecanlanıp konuşmasını devam ettiremeyince Bellûtî hemen öne çıkıp irticâlen bir konuşma yapmış ve dinleyicilerin takdirini kazanmıştı.

Bellûtî münazara ve münakaşaya açık, Zâhirî mezhebine temayül gösteren ve mukallit olmayan bir fakihti; ancak kadı olarak bulunduğu mahkemelerde davaları Mâlikî mezhebine göre karara bağlardı. Bilhassa son döneme ait bazı eserlerde onun Mâlikî fakihi olarak zikredilmesi de bundan kaynaklanmış olmalıdır.

Zilkade 355'te (Kasım 966) vefat eden Bellûtî'nin cenaze namazını oğlu Abdülmelik kıldırılmıştır. 349 (960) veya 366'da (976) öldüğüne dair rivayetler de vardır.

Bellûtî'nin, Nâsır-Lidînillâh'ın huzurunda yaptığı meşhur konuşması ile bazı şiirleri kaynaklarda mevcut olup (bk. İbn Hâkân el-Kaysî, s. 239-244; Yâkût, XIX,

176-185) Humeydî de ona ait üç beyit zikretmiştir (*Cezvetü'l-muktebis*, s. 349). Çeşitli risâle ve hutbeleri yanında *el-İbâne 'an hakâ'iki'd-diâne*, *el-İnbâh 'ale'stinbâh'el-aḥkâm min Kitâbillâh* (*Aḥkâmü'l-Kur'ân*), *en-Nâsiḥ ve'l-mensûḥ* adlı eserleri çeşitli kitaplarda zikredilmekte ise de bunların zamanımıza kadar ulaşmış olup ulaşmadıkları bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed b. Hâris el-Huşenî, *Ḳudâtü Ḳurtuba*, Kahire 1966, s. 120; İbnü'l-Faradî, *Târîḫü 'ulema' il-Endelüs*, Kahire 1966, II, 144-145; Humeydî, *Cezvetü'l-muktebis*, Kahire 1966, s. 348-349; İbn Hâkân el-Kaysî, *Maṭmaḥu'l-enfûs ve mesraḥu't-te'ennûs fî müleḫi ehli'l-Endelüs* (nşr. Muhammed Ali Şevâbîke), Beyrut 1403/1983, s. 237-259; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba'*, XIX, 174-185; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VIII, 674; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, XVI, 173-178; Nübâhî, *Târîḫü ḳudâtü'l-Endelüs*, Beyrut 1400/1980, s. 66-75; Süyûtî, *Buḡyetü'l-vu'ât*, II, 301; Makkarî, *Nefḫu't-tîb*, I, 372-373; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, III, 17; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 484; Sezgin, *GAS*, II, 683; İzaḫu'l-meknûn, I, 7; Mahlûf, *Şeceretü'n-nâr*, s. 90; Ziriklî, *el-A'lam*, VIII, 229; Kehlâl, *Mu'cemü'l-mu'elliḫin*, VIII, 8; Hayreddin Karaman, *İslâm Hukukunda İctihâd*, Ankara 1985, s. 115; Hâzım Abdullah Hıdr, "el-Ḳādî el-edîb Münzir b. Sa'îd el-Bellûtî", *Âdâbü'r-râfidîn*, IV, Musul 1972, s. 170-190.

ORHAN ÇEKER

BELON, Pierre

(ö. 1564)

Türk toplum hayatıyla ilgili
bir seyahatnâme kaleme alan
Fransız tabiat bilimcisi.

1517'de bugünkü Sarthe ilinin Le Mans şehri yakınında dünyaya geldi. Prusya'da Wittenberg Üniversitesi'nde botanik öğrenimi gördü. 1540'ta buradan mezun olduktan sonra Fransa Kralı I. François'nın en güvendiği devlet adamı olan Kardinal François de Tournon'nun himayesinde yetişti ve onun maddî yardımıyla

Pierre
Belon